

БРАТЯТА

КОНСТАНТИН-КИРИЛ

ФИЛОСОФ И МЕТОДИЙ

Светите братя

И при княз Борис-Михаил, и при сина му – цар Симеон, България все повече укрепвала и се превръщала в могъща държава. Българските владетели прозрели, че колкото и славни победи в безброй битки да постигнат, колкото и да разширят границите ѝ, колкото и да увеличат територията ѝ, истинското могъщество се крепи на здрави устои. Това не можело да бъде постигнато само със силата на меча, а с единение на народа чрез обща религия и книжовност.

В онези времена славяните почитали като свой върховен бог Перун, а българите – Тангра, нямали писменост и дори държавните документи се съставяли на гръцки език. През 864 година между България и Византийската империя бил сключен мир, Борис приел християнската вяра и започнало покръстването на България. Византия изпратила свои свещеници, за да покръстват славяните и българите и да проповядват Божието слово. Те се настанявали в новоизграждащите се църкви и манастири и там звучал само гръцки език, който бил трудноразби-

раем за славяни и българи. Но имало и друго, което безпокояло княз Борис-Михаил. Чрез проповедите на гръцки византийското влияние се засилвало и застрашавало самостоятелността на България, която тя бранела в битки векове наред.

От своя страна и византийският император разбирал, че приобщаването на новопокръстените народи към християнската вяра би било невъзможно, ако не се проповядва на техния език. Затова възложил на двамата братя Константин Философ и Методий, родом от Солун, да съставят азбука, на която да бъдат преведени богослужебните книги за българите и славяните.

Кирил е името, което книжовникът Константин Философ приел, след като в края на живота си станал монах. Днес го наричаме Константин-Кирил Философ. Получил образованието си в прочутата Магнаурска школа в Константинопол, според съвременниците му той бил не само трудолюбив, любознателен и начетен, но и гениален богослов и блестящ ритор (човек, владеещ ораторското изкуство). Бил е библиотекар на Патриаршеската библиотека в църквата „Света София“ и преподавател в Магнаурската школа.

По-големият му брат Методий също бил изтъкнат книжовник и богослов. Дълго време е бил управител на славянска област край Солун, а после – монах и игумен на манастира „Свети Полихрон“ в Мала Азия (край днешния град Бурса, Турция).

Солунските братя имали знатен произход. Методий е роден около 815 година, а Константин-Кирил Философ – около 827. Баща им бил византийски военачалник, а според някои изследователи майка им била славянка. Заради задълбочените им познания и уменията им византийският император ги изпращал в далечни земи като негови лични пратеници – при арабския халиф в Багдад и при хазарския хаган в Херсон, за да представят християнството.

Двамата книжовници изпълнили заръката на императора и през 855 година – в манастира „Свети Полихрон“, сътворили първата славянобългарска азбука, наречена глаголица. Но това било само началото. През следващите години заедно с учениците си превеждали и преписвали богослужебните кни-

ги, за да разпространяват християнската вяра сред новопокръстените българи и славяни на разбираем за тях език. Така се появила и славянобългарската книжнина.

Когато владетелят на Великоморавското княжество княз Ростислав помолил византийския император да изпрати при него книжовници, за да проповядват Божието слово сред славяните и да подготвят ученици, той изпратил там Солунските братя. Няколко години Константин Философ и Методий проповядвали, превеждали и преписвали богословски книги и създавали книжовни средища, където се трудели техните ученици.

Но по същото време във Великоморавия (средновековна славянска държава, която в различни периоди обхващала територия от днешна Чехия и част от днешна Полша, Унгария, Словакия и Австрия) проповядвали и много немски духовници. Те настоявали, че богослужението може да се извършва само на три езика – еврейски, гръцки и латински (това се наричало триезичие) и се опълчили открито срещу дейността на двамата братя. Спорът можел да бъде решен само от римския папа, затова Константин Философ и Методий предприели пътуване до Рим.

Пътят им минавал през Панония – славянско княжество в днешна Западна Унгария, където Солунските братя събрали ученици и ги обучили как да превеждат и разпространяват богословската книжнина. Според историческите източници, описващи живота на Константин Философ и Методий, когато стигнали до Венеция, те трябвало да защитят делото си в спор с привържениците на триезичието. Благодарение на пространните си познания и красноречието си, двамата братя отхвърлили доводите на противниците си.

Римският папа осветил богослужебните книги на славянобългарски език и с това новата писменост получила признание. Но в Рим Константин Философ се разболял тежко, замонашил се, приел името Кирил и не след дълго починал. Погребали го в римската църква „Свети Климент“. Методий продължил делото му: покръствал западните славяни, проповядвал и превеждал на славянски език Божието слово, подготвял ученици – първо

като архиепископ на Панония, а след време – във Великоморавия. През тези години враждебността на немските духовници към делото му не само че не стихвала, но и се ожесточавала. На църковен съд те го осъдили и го заточили в манастир. Освободили го едва когато за него се застъпил самият папа. Методий издъхнал в столицата на Великоморавия – Велеград, където бил погребан.

След смъртта му немските духовници, подкрепяни от новия папа, взели връх. Богослужението на славянски език било забранено. Книгите на славянски език били изгаряни, а учениците на Солунските братя – подложени на жестоки гонения. Голяма част от тях били приети от българския княз Борис-Михаил и сина му – цар Симеон.

Климент бил изпратен от Борис-Михаил в областта Кутмичевица (днешна Южна Албания и Югозападна Македония). Там той създал Охридската книжовна школа – едно от най-значимите духовни и културни средища в тогавашна България наред с Преславската книжовна школа. Климент опростил буквите на глаголицата, за да се пише и чете по-лесно, и нарекол азбуката кирилица на името на Константин-Кирил Философ. Той проповядвал, обучавал ученици и свещеници, строил църкви и манастири, пишел поучителни и похвални слова. Наричали го Климент Охридски на името на един от главните градове в областта – Охрид, а когато цар Симеон го назначил за епископ, мястото му заел Наум – също наричан Охридски.

Българската православна църква и Католическата църква са канонизирали (обявили са за светци) Константин-Кирил Философ и Методий като създатели и разпространители на глаголицата и кирилицата, както и техните ученици Горазд, Климент, Наум, Сава и Ангеларий, и ги почитат като Светите Седмочисленици. А един от най-светлите празници у нас е 24 май – Денят на светите Кирил и Методий!

През 1892 година учителят по френски език в Русенската мъжка гимназия Стоян Михайловски написал възторженото стихотворение „Химн на св. св. Кирил и Методий“. Девет години по-късно, през 1901 година, учителят по музика в ловешко-

то училище – Панайот Пипков, съчинил мелодия, на която и до днес звучат словата:

*Върви, народе възродени,
към светла бъднина върви!
С книжовността, таз сила нова,
съдбините си поднови!*

...

*Тъй солунските двама братя
насърчаха дедите ни.
О, минало незабравимо!
О, пресвещени старини!*

